

персонажем у перекладі порівняно з оригіналом була досягнута за допомогою зменшувально-пестливого суфіксу *-ісіньк* у слові *справжнісінький*, тимчасом як репліка персонажу в англійському реченні залишається повністю нейтральною в емоційному плані. Про емоції від сказаного нас повідомляє словосполучення *in awe*, що означає *having a great amount of respect or admiration for someone, sometimes to the point of feeling nervous or fear* [5], що українською мовою можна перекласти як «у захваті» або «заворожений чимось», до того ж у кінці речення присутній знак оклику, на відміну від речення оригіналу. Суфікси на зразок *-усіньк*, *-ісіньк* та ін. є притаманними лише українській мові, а тому надають цьому реченню особливого оцінно-емотивного значення підсиленого подиву.

Ще одним типом конотативних перетворень, що спостерігаються у перекладі, є експресивні трансформації, які передбачають модифікацію ознаки, її втрату посилення чи применшення, напр.: «...*blatantly ignored*... // ...*проігнорувала*...». Через відсутність у перекладі компенсації англійського прислівника *blatantly* – *very obvious and intentional when this is a bad thing* [5], що українською можна було б перекласти як *очевидно, відверто* [7], конотація присутня в оригіналі втрачається. Зміна конотації на протилежну, спостерігається в реченні «*I'm in a bit of a rush*» // «*Я дуже поспішаю*», де англійське словосполучення *in a bit* – *a slight but not serious amount or type of something* [5] виражає применшення якоїсь ознаки, а український еквівалент, вжитий перекладачем, навпаки посилює її прислівником *дуже* – *у великій мірі, надто, надзвичайно* [6], що призвело до експресивної трансформації.

Загалом, в українському перекладі роману Дена Брауна «Цифрова фортеця» конотативні перетворення займають одне з провідних місць серед застосовуваних автором на лексичному рівні формально-змістових трансформацій. Усі типи конотативних перетворень, а саме: функціонально-стилістичні, емоційно-оцінні та експресивні, – покликані зберегти враження від читання тексту оригіналу в перекладі за допомогою відповідників української мови з близькою до оригіналу конотацією.

Список використаної літератури:

1. Литвин І. М. Перекладознавство : навч. посібник / Литвин І. М. – Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. – 132 с.
2. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода : учеб. пособие / Комиссаров В. Н. – М. : Высшая школа, 1999. – 136 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Селіванова О. О. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
4. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики./ Бахтин М. М. – М. : Художественная литература, 1975. – 504 с.
5. Cambridge Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dictionary.cambridge.org/ru/>
6. Словник української мови : в 11 тт. / [за ред. І. К. Білодіда]. – К. : Наукова думка, 1970 – 1980.
7. Англо-український словник / [укл. М. Л. Подвезько, О. В. Кривошеєв, В. М. Тягловська]. – К. : Вища школа, 1996. – 701 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Кикоть В. М.

А. О. Краснопеєва

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

СЦЕНАРНО-СИТУАТИВНИЙ МЕТОД У НАВЧАННІ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Глобалізація інформаційних процесів в світі, розвиток і розширення економічних і культурних зв'язків між державами диктують необхідність підготовки фахівців, здатних і готових встановлювати взаєморозуміння між народами, забезпечувати доступ до різноманіття світової політики і культури. У зв'язку з цим підвищуються вимоги до рівня підготовки перекладача, його професійних компетенцій і особистісних якостей, тим самим орієнтуючи викладачів вищої школи на застосування більш сучасних підходів до організації навчального процесу.

Одним з таких підходів, що відповідають новій освітній парадигмі, є сценарно-ситуативний підхід. «Сценарно-ситуативний підхід реалізується через моделювання

стандартних ситуацій перекладацької професійної діяльності на матеріалі інтегрованих мікросцен, в яких мовленнєва дія максимально наближена до природних умов спілкування» [2, 105].

Сценарно-ситуативний метод виступає як модель, на основі якої формуються практичні вміння і навички. Цей метод відрізняється високим ступенем поєднання індивідуальної і групової роботи студентів і виступає засобом активізації професійних компетенцій майбутніх фахівців в області перекладу.

Релевантними при навчанні усного перекладу є такі комунікативні ситуації як «Супровід іноземної делегації», «Переклад інтерв'ю», «Переклад переговорів», «Переклад наукової міжнародної конференції», «Переклад на прийомі у лікаря», «Переклад в суді».

Розглянемо більш докладно комунікативну ситуацію «Переклад наукової міжнародної конференції», яка є однією з найтиповіших у професійній діяльності усних перекладачів.

Студенти отримують інформацію про тему майбутньої конференції. В основі цього навчального сценарію лежить орієнтація на виконання конкретного проекту – організація і проведення «наукової міжнародної конференції». Дана комунікативна ситуація може бути розбита на три взаємопов'язані сцени – відкриття пленарного засідання, робота в секціях (де окрім перекладу виступів доповідача, передбачено і переклад дискусій), закриття пленарного засідання.

При реалізації проекту особлива увага приділяється розвитку навичок організаційно-управлінської діяльності студентів. Студенти самостійно розподіляють ролі – голова, члени президії, перекладачі, учасники та організатори конференції.

«Організатори конференції завчасно надають студентам-перекладачам порядок денний, перелік виступаючих із зазначенням посад і короткими біографічними відомостями про доповідачів, звіти про попередні заходи за цією тематикою, протоколи засідань, виклад позицій сторін, загальні відомості про організацію, яка проводить захід, будь-які матеріали, що надаються учасникам заходу, посилення на веб-сайти організацій, глосарії по тематиці конференції, список доповідачів, тексти / тези доповідей та презентації в форматі PowerPoint. Перекладачам також заздалегідь надаються сценарії фільмів з текстом, які будуть демонструватися в ході засідання» [1,14-15].

В якості матеріалу для доповідей ми пропонуємо використовувати автентичні тексти рідною та іноземною мовами, взяті з інтернет-ресурсів або із засобів масової інформації.

«Подібний вид вправи сприяє розвитку у студентів наступних навичок і умінь: інформаційно-пошукові навички, вміння скласти глосарій по темі конференції, вміння утримувати в короткостроковій пам'яті і вилучати необхідний обсяг інформації; навик імовірнісного прогнозування можливого розвитку ходу повідомлення, навик переключення з однієї мови на іншу, вміння використовувати адекватні перекладацькі прийоми, вміння виконувати смислову і мовну компресію, вміння синтаксичного і смислового розгортання висловлювання, вміння знаходити нестандартні рішення при відсутності мовних відповідностей, вміння продукувати ПТ відповідно з конвенціями ПМ, вміння створювати цілісний і зв'язаний текст» [2, 108].

Важливим етапом застосування навчальних конференцій в процесі навчання усного перекладу виступає заключна фаза, на якій відбувається аналіз перекладацької діяльності в ході проведеного заходу та коментування обраних перекладацьких рішень.

Студенти оцінюють якість перекладу відповідно до критеріїв, запропонованими Ю. В. Плехановою:

1. Загальне враження. Оцінка поведінки перекладача:

а) *професійно налагоджена комунікація*: дотримання норм мови перекладу; достатньо гучний голос; лінійність мови (повтори, незавершеність фраз, паузи, інтонаційний малюнок); темп мови; легкість сприйняття перекладу замовником в ситуації спілкування.

б) *кінетика перекладача*: постава; міміка і жестикуляція; візуальний контакт.

2. Передача основної, другорядної, уточнюючої інформації:

а) *види помилок*: порушення логічного зв'язку тексту; опущення релевантної інформації; надмірне додавання інформації, узагальнення; груба смислова помилка; не перекладені

одиниці, що підлягають перекладу; «фальшиві друзі перекладача»; вільність; буквалізм; наявність декількох варіантів перекладу; непотрібні коментарі перекладача; невірна інтерпретація уточнюючої або другорядної інформації.

3. Мовна адекватність перекладу:

а) *фонетичні помилки* у вимові і інтонаційному малюнку;

б) *лексичні помилки*: сполучуваність; тавтологія; пароніми; помилки в перекладі власних назв, які не ведуть до смислових втрат; відсутність одноманітності в термінології.

в) *граматичні помилки*: морфологічні помилки; неправильне узгодження, управління; синтаксичні помилки; порядок слів; неправильна передача причинно-наслідкового зв'язку; неправильна організація тема-рематичного членування;

г) *стилістичні помилки*: функціонально-стилістичні; змішування стилів; недоречне використання діалектів і варіантів ПМ.

4. Подолання перекладацьких труднощів:

а) *рішення перекладацьких труднощів*: комунікативні (перезапити, уточнення, виправлення); мовні.

б) *вдалі перекладацькі рішення*: адекватність обраної перекладацької стратегії меті комунікації; адекватні трансформації; адекватність лінгвокультурній адаптації [3, 41].

Докладний аналіз помилок студентів, що проводяться при підбитті підсумків, сприяє розвитку вміння бачити допущені помилки, кваліфікувати і виявити причину їх виникнення і тим самим знижує ймовірність їх повторення в реальній дійсності. А це сприяє скороченню терміну адаптації випускника вузу до повноцінного виконання професійної діяльності. Таким чином, сценарно-ситуативний метод в навчанні усного перекладу є перспективним напрямком у підготовці висококваліфікованих перекладачів.

Список використаної літератури:

1. Дупленский Н. К. Синхронный и последовательный перевод. Рекомендации практикующим переводчикам / Н. К. Дупленский. – Москва, 2015. – С. 14-15.

2. Королькова С. А. Сценарно-ситуативный подход при обучении устному переводу / С. А. Королькова. – Вестник ВГУ. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация № 2, 2014. – С. 105-108.

3. Плеханова Ю. В. Определение комплекса критериев оценки качества устного перевода студентов-лингвистов / Ю. В. Плеханов. – Вестник НГВУ № 4, 2016. – С. 41.

Науковий керівник: викладач французької мови кафедри теорії та практики перекладу
Піньковська О.С.

О. О. Курдус

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

МЕГАТЕКСТОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНА САЛМАНА РУШДІ «ОПІВНІЧНІ ДІТИ» («MIDNIGHT'S CHILDREN»)

Переклад художніх текстів потребує від перекладача двох можливих установок: етнокультурної та відчужуючої. Перша передбачає переключення не лише мовного коду, але й коду культури, в яку занурений адресат перекладу, друга – відчужуюча – орієнтується на свідоме введення читача в чужий світ мови, культури та світогляду [1, с. 5].

У той час як перекладач працює з визначеним текстом, письменник має справу з цілою культурою, яка слугує йому метатекстом. Як неможливо відтворити в перекладі без втрат оригінальний текст, так і культуру неможливо повністю представити в літературному тексті. І письменники, і перекладачі є інтерпретаторами: перші – культурного фону, а останні – мовної відповідності та культурного змісту.

Однією з найпитоміших труднощів для перекладача є насиченість тексту реаліями, котрі неможливо відтворити відповідними назвами мови перекладу. Зокрема, у творі С. Рушді «Опівнічні діти» це реалії, що властиві індійській культурі.